

3 Mogelijke interventies door de leerkracht

3.1 Differentiëren in doelstellingen

In de muziekschool staan verschillende doelstellingen naast elkaar:

- muziekbeleving (gevoel, beleving, waarde)
- het leren bespelen van een instrument (vaardigheden)
- vergroten van inzicht in en kennis over de muziektheorie (kennis / inzicht)

Bij het verwerven van de muziektheorie kan onderscheid worden gemaakt tussen:

- theorie over ons **muzieksysteem**
hierbij gaat het om kennis en inzicht over notenafstanden, hele en halve afstanden, verhogen (kruis) en verlagen (mol), toonladders, majeur - mineur, etc.
- theorie over het **notatiesysteem** van muziek
hierbij gaat het over de notenbalk, notenbenamingen, voortekens, opmerkingen over tempo, dynamiek e.d.
- algemene **muziekkennis**
hierbij gaat het over namen van instrumenten, componisten, muziekstijlen etc.

Al deze kennis bestaat voor een groot gedeelte uit het verwerven van feiten en begrippen.

Bij het eerste punt spelen leerproblemen en leerstoornissen geen hoofdrol omdat de problemen niet in direct verband staan met het gevoel en beleving van muziek. Enkel als leerlingen verplicht worden om tegen hun zin deel te nemen aan het kunstonderwijs kunnen op dit vlak problemen ontstaan. Faalervaringen op de andere twee domeinen kunnen echter het plezier op het eerste domein sterk verminderen.

Deze leerlingen volgen kunstonderwijs net als hun vriendjes of omwille van het instrument dat ze willen bespelen of om op het toneel te staan. Het gaat hierbij vooral om het plezier dat ze er willen aan beleven.

Vaak ook kiezen de ouders voor deeltijds kunstonderwijs. Deze leerlingen hebben in het leerplichtonderwijs als heel wat gevoelens van faalangst opgebouwd. Als het deeltijds kunstonderwijs in vorm nauw aansluit bij het leerplichtonderwijs komen deze gevoelens snel naar boven en hebben ze een negatieve invloed op de muziekbeleving. De leerkracht kan hun motivatie en enthousiasme om van muziek of kunst te genieten extra stimuleren ondanks het gebrek aan direct succes in de andere doelstellingen.

Een stevig onderbouwde didactische aanpak zal zeker het aspect muziektheorie optimale kansen geven. Hier volgen enkele algemene didactische tips².

- ✓ Kennis die is overgedragen met ervaringen en belevingen wordt beter in het geheugen opgeslagen en kan daarna beter worden teruggevonden.

² Overgenomen en bewerkt <http://www.eges.nl/index.html>, advies en begeleidingscentrum voor dyslexie in geheel Noord-Holland en Friesland.

- ✓ Theorie dient daarom altijd te worden gekoppeld aan de praktijk. Dus geen 'droge' theorie alleen aanbieden. Tegenwoordig is er veel multimediaal materiaal op CD, DVD, video en internet.
- ✓ Wanneer de betrokkenheid, interesse en motivatie bij het aanleren van kennis groter is, is het leerrendement groter. Denk hierbij ook aan links met de popcultuur, actuele films en musicals.
- ✓ Kennis die moet worden geleerd ('weetjes') wordt beter onthouden wanneer het past binnen een kader. Daarom helpt het te werken met overzichten en structuren. De kennis kan dan aan een 'kapstok' worden gehangen.
- ✓ Nog beter wordt het wanneer die structuren en kapstokken worden voorzien van grappige verhalen en zinvolle ezelsbruggetjes.
- ✓ Het leren van toonladders, drieklanken, benamingen van noten, de Italiaanse termen e.d. zal altijd langer duren. Zoek ook hierbij voortdurend naar ezelsbruggen en woordverklaringen en associaties. ('forte' is 'krachtig' omdat een 'fort' sterk moet zijn.)
- ✓ Het wegzakken in het 'moerasgeheugen' van de dyslectische leerling kan worden voorkomen door voortdurend herhalen en oprakelen van die kennis. Dat kan weer het beste gebeuren binnen de context van het maken of beluisteren van muziek.
- ✓ Ga altijd uit van succes. Laat een leerling nooit iets doen waarvan je van te voren vermoedt dat het wel eens niet zou kunnen lukken. Dat geldt in het bijzonder voor onvoorbereide beurten, verplicht antwoorden op een vraag, noten oplezen voor de groep etc.

3.2 Leervertraagde leerlingen

De **theoretische verwerking** zal bij deze leerlingen vrijwel altijd een probleem vormen. Stel duidelijke maar ook haalbare einddoelen en verleng de periode waarin deze behaald moeten worden. Laat het gebrek aan succes in de theoretische verwerking geen struikelblok zijn voor de muziekbeleving.

Deze leerlingen kunnen soms compenseren met een goed **geheugen**. Gebruik dit geheugen en maak de leerling en ouders hierop attent.

Ze zullen sneller uitvallen op theorie, **abstracte begrippen** en uitleg. Ze kunnen hierin niet compenseren door inzicht en moeten terugvallen op geheugen. Beperk de theorie en houd de uitleg concreet en eenvoudig.

- ✓ Hun **aandacht** is van korte duur. Zorg voor afwisseling.
- ✓ Stel **motivatie en plezier** centraal. Werk met eenvoudige beloningssystemen als stickers en stempels.
- ✓ Voorzie **meer oefentijd** en laat ze evolueren aan een **trager tempo**. Stel de einddoelstellingen en verwachtingen bij.
- ✓ Alle **stimulerende maatregelen** hebben een duidelijk en snel effect. Het effect op lange termijn is moeilijker te bereiken tenzij via veel oefening en extra ondersteuning.
- ✓ Betrek de **ouders** als partners. Zij hebben vaak het nodige geduld en de aanpak om te remediëren, extra uitleg te geven en eindeloos te herhalen en te oefenen.
- ✓ Wees **duidelijk in instructies**. Korte en visuele opdrachten werken veel beter dan een lange verbale instructie. Reageer meteen op vervelende situaties zodat het verband tussen gedrag en gevolg duidelijk is. Negeer vervelend gedrag dat dient om aandacht te trekken. Zorg op dat moment voor afwisseling.